

Навчання студентів-економістів фахової лексики

Жукова Т.В., старший викладач англійської мови

Таврійський державний агротехнологічний університет, кафедра іноземних мов

Розвиток міжнародних зв'язків України у галузях економіки, господарства, культури, науки, інтеграція з європейськими країнами, вибір Україною курсу на входження в європейський економічний та освітній простір зумовлює соціальне замовлення суспільства на підготовку кваліфікованих фахівців, які повинні володіти навичками та вміннями професійного іншомовного спілкування у всіх сферах діяльності. Зважаючи на це, великого значення в системі нашої освіти набуває навчання студентів вищих навчальних закладів фахової лексики, оскільки відповідно до сучасних міжнародних освітніх вимог випускники ВНЗ мають володіти вміннями вільно висловлюватися іноземною мовою у процесі досягання ними соціальних, академічних і професійних цілей.

Навчання іншомовної фахової лексики студентів економічних спеціальностей виступає необхідним складником у досягненні головної мети навчання іноземної мови як засобу спілкування у професійній діяльності.

На основі аналізу міжнародних досліджень, досвіду роботи над фаховою лексикою виявлені найбільш раціональні прийоми, розроблені ефективні вправи для засвоєння та активізації лексичних одиниць. Лексичні вправи повинні охоплювати всі сторони слова – його форму, значення, вживання, а також особливості слів, труднощі, які можуть виникати під час розпізнавання слів у текстах, усному мовленні.

При роботі з фаховою лексикою слід приділяти увагу введенню вправ на вживання нових мовних одиниць у певних мікро контекстах та макро контекстах (*наприклад*, прогнозування можливого контексту для нового слова), вправ, які стимулюють зміцнення синтаксичних асоціативних зв'язків, що сприяють більш вільній інтеграції цих елементів у мовлення (*наприклад*, утворення найбільшого

ряду словосполучень із новим словом). У процесі мовлення студенти вживають ті лексичні одиниці, що більш підкріплені асоціативними зв'язками у індивідуальній системі організації знань. Тому одні лексичні одиниці засвоюються більш ефективно ніж інші.

Система вправ для засвоєння фахової лексики студентами-економістами повинна бути послідовною, будуватися з урахуванням зростання мовних та операційних труднощів процесу навчання, бути раціонально організованою і включати серію вправ, враховувати повторність і циклічність навчального матеріалу, включати контроль до системи вправ.

Для створення системи вправ перш за все слід визначити типи і види вправ. За критерієм комунікативності виділяються такі види вправ: некомунікативні або мовні, умовно-комунікативні або умовно-мовленнєві (тренувальні вправи для формування навичок говоріння) і комунікативні або мовленнєві (формують уміння в говорінні). Перевага надається ситуативно обумовленим вправам, що дозволяють максимально приблизити процес навчального спілкування до реального.

При навчанні студентів-економістів фахової лексики необхідно ознайомитись з принципами створення термінів як лексичних одиниць, які мають свою специфіку, - нормативність, моносемантичність, дефінітивність, стилістичну нейтральність тощо. При роботі з термінами слід брати до уваги його основні ознаки: спеціалізований характер значення, приналежність до певної термінологічної системи, точне співвідношення з поняттям.

Однозначність терміну та точність поняття, що їм виражається, є особливістю, що відрізняє його від інших слів.

У методичному аспекті важливе значення має той факт, що в англійській мові одне й те саме з погляду форми слово або словосполучення може використовуватись і як загальноживане слово або словосполучення в непрофесійних сферах комунікації, і як термін у професійній сфері, наприклад: **capital** – столиця / капітал, **demand** – вимога / попит, **duty** - обов'язок / податок; **tale** - хвіст / черга; **choice** – вибір / асортимент; **share** – частина / акція. Це дає

можливість інтегрувати непрофесійну та професійну лексику під час навчання студентів-економістів спілкування в соціальній і суспільно-культурній сферах комунікації, тобто включити професійну лексику до непрофесійних сфер комунікації.

Фахову лексику щодо цілей її використання можна розподілити на дві групи:

1) слова, семантика яких збігається в загальноживаній та професійній мові, наприклад: fund - фонд, budget - бюджет, businessman - бізнесмен;

2) слова, семантика яких не збігається, наприклад: article - річ / одиниця товару; demand – вимога / попит; ticket - квиток / етикетка, ярлик.

При передачі науково-технічної та економічної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова [3, 58].

Якщо економічні поняття визначені недостатньо ясно, про точну термінологію не може бути і мови. Як відзначав академік В.В. Виноградов, усякі «спроби упорядкування термінів без попереднього аналізу понять, що ними виражаються, залишаються безрезультатними» [2, 87].

Відповідно до положень Енциклопедичного економічного словника економічні терміни поділяються на три різновиди по ознаці «зрозумілості» тієї або іншої частини населення:

1. загальнозначущі терміни характеризуються тим, що вони вживаються в повсякденному змісті і зрозумілі усім, наприклад: employee, business.

2. спеціально-технічні терміни відбивають область спеціальних знань - техніки, економіки, медицини, наприклад: non-profitable, nuclear-free.

3. вузькоспеціальні терміни характерні для спеціальності даної галузі, наприклад: cash flow, liquidity (в галузі економіки).

Аналіз значень, властивих багатозначним термінам в терміносистемі, необхідний для забезпечення точності перекладу, оскільки основою для утворення термінів можуть бути різні значення ключового слова. Це положення

ілюструє термін *account*, що має наступні значення: 1.бухгалтерський облік; 2.звіт; у множині - звіти; звітність.

Дослідження в області термінології підтверджують той факт, що термін функціонує і реалізується в зміні, звуженні, розширенні його значення; появі нових значень тощо. Але однозначність терміну в конкретній мовній ситуації залишається основною вимогою, що пред'являється до термінології.

Терміни, як правило, однозначні і мають один еквівалентний термін в українській мові: *bond* - облігація; *overheads* -накладні витрати; *shareholder* - акціонер. (В цьому випадку багатозначність може бути обумовлена наявністю синонімів, що історично склалася (*amortization* — амортизація, знос).

Проте багато однослівних термінів або спочатку були загальноживаними, або виступають в значенні, що розвинулося на основі загальноживаного. Спеціальне значення терміну в терміносистемі корелює із спочатку існуючим загальноживаним значенням мовної одиниці, в якому вона функціонує в інших текстах: *structure* – структура/ організаційна структура; *loss* – втрата/ збиток.

В деяких випадках причиною багатозначності є походження термінів від багатозначних загальноживаних слів досить широкої семантики. Як приклад багатозначний англійський термін *amount*, якому при перекладі текстів фінансової звітності відповідають декілька українських еквівалентів: сума; величина; об'єм. Ми бачимо, що при передачі першого значення терміну також виникає явище багатозначності.

Семантика англійського терміну дуже широка і в різних контекстах для її передачі використовуються різні варіанти.

Термін *amount* в контексті може перекладатися наступним чином: *amount of production and sales* - об'єм виробництва и реалізації; *amounts of assets* - величина активів; *amounts of revenues* - об'єми прибутку; *to recognize the amount as income* - визнати суму як дохід тощо.

Значення, в яких виступає термін, можуть належати різним вузьким областям економіки, фінансів, менеджменту.

Інтегроване навчання професійної лексики досягається шляхом використання комплексу вправ, розроблених на основі комунікативного підходу і спрямованих на поетапне формування лексичних навичок та мовленнєвих умінь спілкування із засвоєнням специфічної професійної лексики. Це сприяє ефективному оволодінню студентами цією професійною лексикою.

Література:

1. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: Монографія.- К.:Фірма «ІНКОС», 2005.-С.101
2. Борисова Л.И. Лексические трудности перевода научно-технической литературы с английского языка на русский. - М.: ВЦП, 1979. - 135 с.
3. Багмут Й.А. Проблеми перекладу суспільно – політичної літератури українською мовою. – К.: НД, 2005. – 201 с.
4. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов - вид. «Нова книга», 2003. – 203 с.
5. Головін В.М. Переклад економічної термінології. - К.: Наука, 2005. – 187 с.
6. Сухенко К. М. Лексичні проблеми перекладу. – Київ. Нац. Універ. Ім.Тараса Шевченка, 2002. – 87 с.
7. Тимченко І.І. , Головченко Г.Т. , Дерев'янко І.В. , Остапенко Г.І. Теорія і практика перекладу – Харків, 2006. – 284 с.